

METSÄLINNUSTON SELVITYS LOVIISAN KORSHOLMENISSA VUONNA 2016

Jere Salminen
2016

Raportissa esitetään tulokset Loviisan Korsholmenissa kesällä 2016 toteutetusta vanhan metsän pesimälinnuston kartoituksesta. Loviisan kaupunki tilasi työn Loviisan Harmaakallion, Haravankylän, Köpbackan ja Valkon sekä niihin rajautuvan saariston osayleiskaavaa varten.

Kaava-alueella vuonna 2013 tehdyssä luontoselvityksessä Korsholmissa todettiin olevan Euroopan unionin luontodirektiivissä mainittua luontotyyppiä Borealiset luonnonmetsät, joka kuuluu ns. ensisijaisesti suojeltaviin luontotyypeihin (Airix Ympäristö Oy & Loviisan kaupunki 2013). Vuoden 2013 selvityksen raportissa kohde suositellaan säästettäväksi, mutta siitä ei esitetä tarkempaa luontotietoa. Korsholmissa voimassa olevan kaavan (Pernajan rannikon ja saariston osayleiskaava) luontoselvityksen raportissa ei esitetä kuvausta alueen luontoarvoista (Bondestam & Bonn 1998). Linnustoselvityksellä haluttiin saada tarkempia tietoja alueen luonnonsuojelullisesta arvosta.

Selvitysalue

Korsholm sijaitsee Loviisan sisäsaaristossa entisen Pernajan kunnan alueella, välittömästi entisen Loviisan kaupungin rajan lounaispuolella (kuvat 1 ja 2). Korsholmen on maanpinnan kohoamisen seurauksena yhtynyt Tavistholmenin saareen. Alueen pinta-ala on 7,8 hehtaaria, josta yli 95 % on metsää.

Suurin osa Korsholmenista on luonnontilaista, runsaslahopuustoista metsää. Puusto on varsin vanhaa, arviolta monin paikoin yli 150-vuotiasta. Metsä on pääasiassa kuusivaltaista tuoretta kangasta ja kuivahkoa, harvapuustoista männikköistä kuivaa kangasta. Pienialaisemmin esiintyy kalliometsää sekä tuoretta ja kosteaa lehtoa. Lehtipuiden osuus on melko pieni. Lähinnä luoteisosassa tavataan luhtia ja rantaniittyjä. Korsholmin luontotyyppejä ja metsän ominaispiirteitä kuvataan yksityiskohtaisemmin vuonna 2016 tehdyn luontotyyppiselvityksen raportissa (Salminen 2016).

Menetelmät

Kartoitus tehtiin pääasiassa äänten perusteella. Selvitys pyrittiin ajoittamaan ajankohtaan, jolloin useimpien kesällä pesivien lajien koiraat ovat ehtineet perustaa reviirejä, ja ilmoittavat siitä aktiivisesti. Erityisesti kahdella viimeisellä selvityskäynnillä etsittiin myös petolintujen ja tikkojen pesäpaikkoja. 19.6. tarkasteltiin lisäksi puiden rungoista tikkojen lajityypillisiä syömäjälkiä.

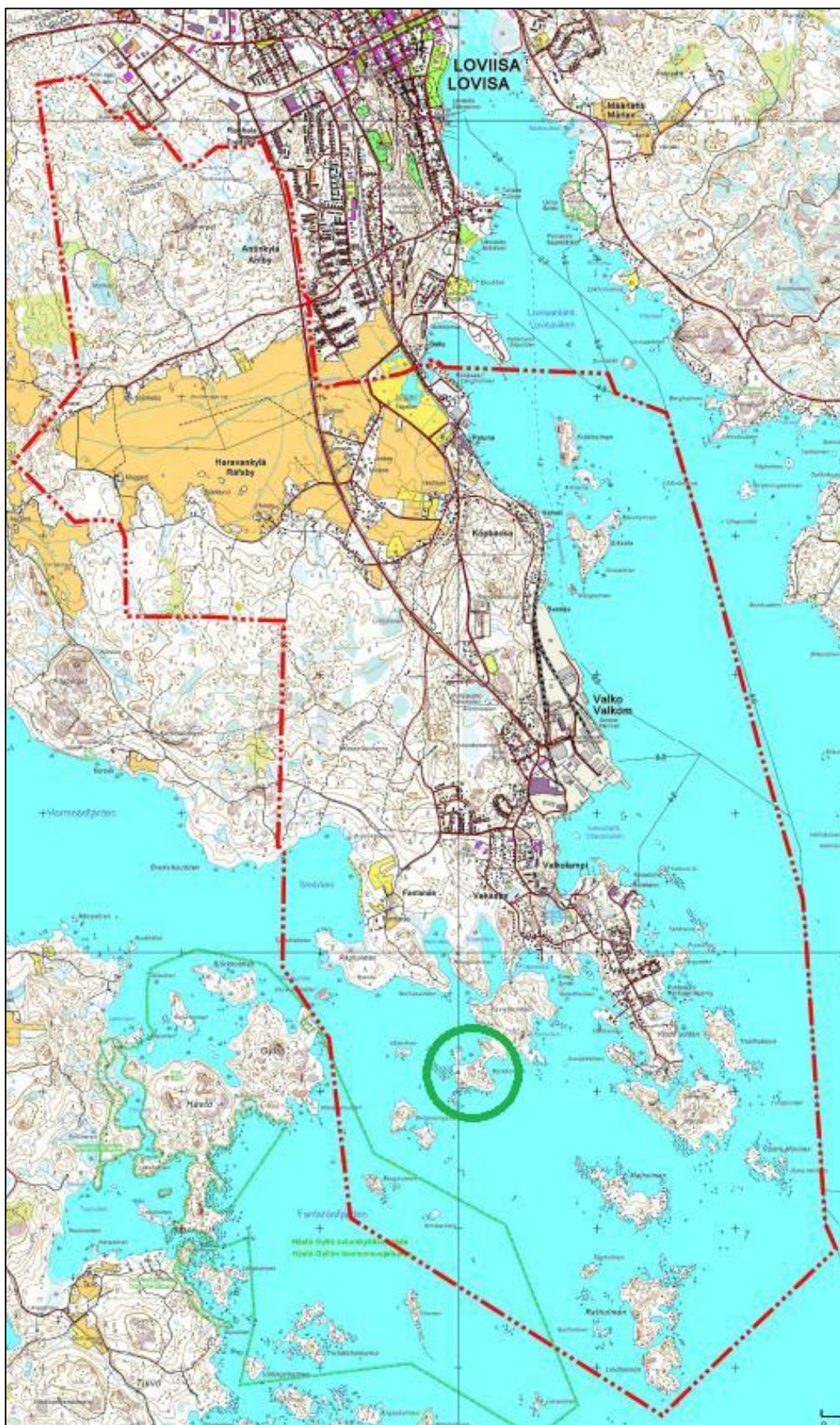
Selvitysajankohdat olivat:

- 3.6. klo 3:05–6:20
- 10.6. klo 22:00–00:25
- 19.6. klo 18:10–20:25

Tulokset

Metsälinnusto

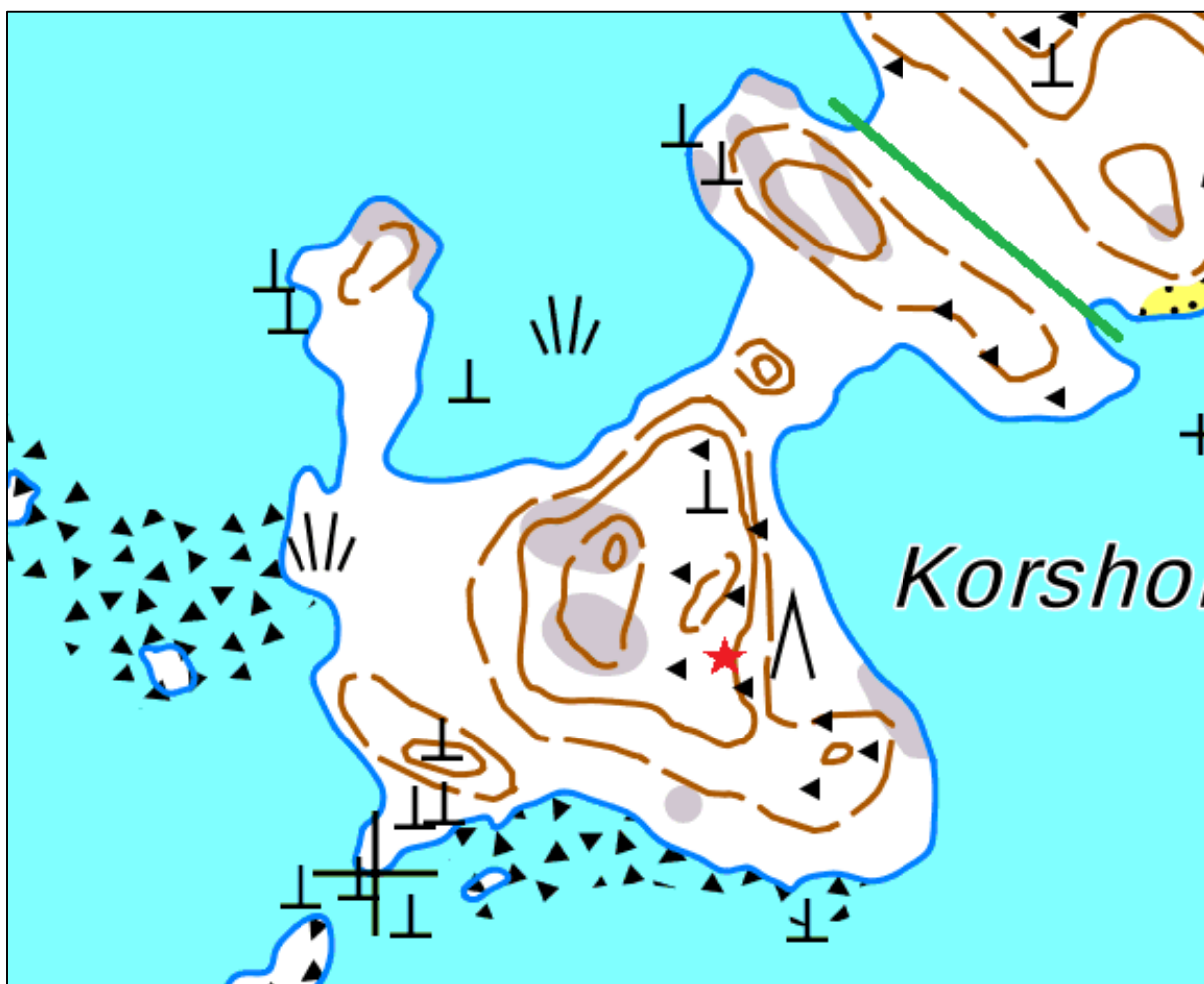
Korsholmenin metsästä todettiin yhteensä neljätoista lintulajia, joista kymmenen arvioitiin alueen pesimälajiksi. Arvio perustuu reviirin ilmaisevaan lauluun useammalla kuin yhdellä havaintokäynnillä tai pesäpaikan löytämiseen.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti. Kaavaraja © Loviisan kaupunki.

Taulukko: Korsholmenin metsästä havaitut lintulajit käyntikerroittain.

Suomalainen nimi	Tieteellinen nimi	3.6.	10.6.	19.6.
punarinta	<i>Erithacus rubecula</i>	x	x	x
pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	x	x	x
hippiäinen	<i>Regulus regulus</i>	x	x	x
talitiainen	<i>Parus major</i>	x	x	x
hömötiainen	<i>Parus montanus</i>	x	-	-
kuusitiainen	<i>Parus ater</i>	-	-	x
puukiipijä	<i>Certhia familiaris</i>	x	-	x
kirjosieppo	<i>Ficedula hypoleuca</i>	x	x	x
peippo	<i>Fringilla coelebs</i>	x	x	x
varis	<i>Corvus corone</i>	x	x	x
käpytikka	<i>Dendrocopos major</i>	-	-	x
räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>	-	x	-
mustarastas	<i>Turdus merula</i>	x	-	-
lehtokurppa	<i>Scolopax rusticola</i>	x	x	x

Kuva 2. Selvitysalue ja sen rajausta koillisessa Tavistholmeniin (vihreä viiva) sekä puukiipijän havaintopaikka (punainen tähti). Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

Korsholmenin metsässä vuonna 2016 pesineistä linnuista puukiipijä kuuluu vanhan metsän lajeihin (Väisänen ym. 1998). Loput todetut metsäympäristöjen pesimälajit lukeutuvat metsien yleislintuihin (pajulintu, peippo, talitiainen, kirjosiippo), havumetsälintuihin (hippiäinen, punarinta) ja lehtimetsälajeihin (lehtokurppa ja mustarastas). Muista kuin varmuudella alueella pesineistä lajeista hömötiaisen esiintyminen painottuu pitkälle varttuneisiin havumetsiin. Hömötiaisen on arvioitu viimeisimmässä uhanalaisarvioinnissa vaarantuneeksi (VU) lajiksi (Tiainen ym. 2015). Rastaiden puuttuminen selvästi todetuista pesimälinnuista oli yllätys.

Tikoista Korsholmenista havaittiin vain käpytikka. Yhtäkään tikkalajia ei todettu pesivänä, vaikka pesäkoloja tikat olivat alueen puihin runsain määrin kovertaneet. Tikkojen reviirit ovat parhaiten havaittavissa keväällä, jolloin koiraat ilmoittavat alueestaan lajityypilliseen tapaan puita rumuttamalla. Toisaalta mm. pohjantikan (*Picoides tridactylus*) pesintä on myöhemminkin suhteellisen helposti havaittavissa, koska se tekee pesänsä korkeintaan seitsemän metrin korkeuteen (Luontoportti.com). Ainakin käpytikka ja palokärki (*Dryocopus martius*) käyttävät Korsholmenin metsää ruokailualueenaan. Lukuisista puista löydettiin palokärjen syömäjälkiä. Lisäksi kahdesta kuolleesta kuusesta todettiin vanhoja pohjantikan ruokailuun viittaavia rengasmaisia syömäkuvioita (kuva 2). Palokärki ja pohjantikka kuuluvat Euroopan unionin lintudirektiivin liitteen I lajeihin. Pohjantikka on etelärannikolla ja koko Etelä-Suomessa harvinainen, vanhojen metsien

pesimälaji (Pohjantikka. Luontoportti-verkkosivut. <<http://www.luontoportti.com/fi/linnut/pohjantikka>> 2016). Suomen lintuatlas -aineistossa (v. 2006–2010) pohjantikka ei lukeudu Korsholmenin 10 km x 10 km -ruudun (669:345) pesimälajeihin (Valkama ym. 2011). Alueelta vuonna 2016 löytyneiden syömäjälkien perusteella laji on kuitenkin voinut pesiä kyseisessä ruudussa.

Kesäkuussa toteutetun selvityksen avulla ei välttämättä saada koko pesimälinnustoa selville. Pöllöjä voi olla vaikeaa havaita ilman soidinäätelyn kuuntelua kevättalvella. Petolintuihin ja niiden mahdollisiin pesäpaikkoihin kiinnitettiin erityistä huomiota, mutta varsinkin varpuspöllön (*Glaucidium passerinum*) ja helmipöllön (*Aegolius funereus*) pesän ja poikasten havaitsematta jääminen on mahdollista. Molemmat lajit ovat kolopesijöitä ja suosivat pesäpaikan valinnassa tikankoloja.

Kuva 3. Heikosti erottuvia vanhoja pohjantikan syömäkuvioita (kaarnassa vaakasuuntaisia uria) kuolleessa kuusessa.

Muu linnusto

Korsholmenissa ei kuultu lainkaan varsinaisia yölaulajia. Monelle yölaulajalle, kuten kerttusille tärkeät rantojen ruovikot esiintyvät saaren luoteisosaa lukuun ottamatta kapeina ja hajanaisina vyöhykkeinä, eikä rannoilla juuri kasva yölaulajien suosimia pensaita.

Vesi- ja rantalinnuista havaittiin rantasipi (*Actitis hypoleucos*), kyhmyjoutsen (*Cygnus olor*), harmaahaikarapariskunta (*Ardea cinerea*), kalalokki (*Larus canus*), naurulokki (*Larus ridibundus*) ja tiiroja (*Sterna* sp.), joita ei määritetty lajilleen. Varsinaisen linnustoselvityksen jälkeen 20.7. nähtiin kalasääski (*Pandion haliaetus*) kaartelemassa Korsholmenin kaakkoisrannan yllä. Sääksen pesäpaikkaa ei alueella ole.

Viitteet

Airix Ympäristö Oy & Loviisan kaupunki (2013). Loviisan Harmaakallion, Haravakylän, Köpbackan ja Valkon osayleiskaava. Luontoselvitys. 27 s. + liitteet.

Bondestam, K. & Bonn T. (1998). Naturinventering av södra Pernå 1996.

Pohjantikka. Luontoportti-verkkosivut. <<http://www.luontoportti.com/suomi/fi/linnut/pohjantikka>>. Viitattu 6.7.2016.

Salminen, J. (2016). Loviisan Korsholmenin luontotyytit ja metsien suojeluarvot. Selvitysraportin luonnos.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehtinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. (2015). Suomen lintujen uhanalaisuus 2015. – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehtinen, A. (2011). Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <<http://atlas3.lintuatlas.fi>> Viitattu 15.7.2016.

Väisänen, R.A., Lammi, E. & Koskimies, P. (1998). Muuttuva pesimälinnusto. Otava. 567 s.

Lintuatlastietoja on käytetty Creative Commons Nimeä 4.0 -lisenssin mukaisesti (Suomen 1., 2. ja 3. lintuatlaksen tulokset. Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus, Helsingin yliopisto).

Raportin pohjakartat ovat Maanmittauslaitoksen avointa aineistoa (Peruskarttarasteri 06/2016).